

Sygn. akt II CSK 134/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku Gminy K.

przy uczestnictwie B. M.

o zasiedzenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 września 2013 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w S.

z dnia 7 listopada 2012 r., sygn. akt I Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża uczestniczki B. M. kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił apelację uczestniczki postępowania B. M. od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 8 maja 2012 r. stwierdzającego, że wnioskodawczyni - Gmina K. nabyła z dniem 20 sierpnia 2004 r. przez zasiedzenie, własność nieruchomości o powierzchni 0,0771 ha, położonej w K., stanowiącej dotychczas własność uczestniczki.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego uczestniczka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, to jest art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 oraz art. 122 § 1 i 3 k.c., a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 19 § 2 k.p.c. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że w sprawie: I. występuje istotne zagadnienia prawne, II. istnieje potrzeba wykładni art. 121 pkt 4 k.c., III. skarga jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. przyczyny uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Jeżeli skarżąca powołała przyczynę w postaci wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego, jej rzeczą było przede wszystkim sformułowanie tego zagadnienia, a ponadto przedstawienie argumentacji jurydycznej uzasadniającej tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych i istotności zagadnienia z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało. Skarżąca powinna

wykazać, że rozstrzygnięcie tego zagadnienia będzie miało ważne znaczenie dla praktyki sądowej oraz dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepublikowane oraz z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OCNP 2006, nr 15 - 16, poz. 243). Skarżąca nie sprostала tym wymaganiom, nie sformułowała w sposób czytelny żadnego zagadnienia prawnego, które miałby rozpoznać Sąd Najwyższy.

Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości ma miejsce wówczas, gdy co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Skarżąca powinna było przeto przedstawić argumentację przemawiającą za zmianą dotychczasowej wykładni 121 pkt 4 k.c., albo też wykazać, że ten przepis, chociaż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wyjaśnienia i powinien zostać zinterpretowany przez Sąd Najwyższy. Wskazując na potrzebę dokonania wykładni 121 pkt 4 k.c. skarżąca ograniczyła się tymczasem do sformułowania, że „nie ma orzeczenia, które jasno i precyzyjnie wskazuje jakie okoliczności stanowią wypadek siły wyższej w rozumieniu art. 121 pkt 4 k.c. i czy muszą być to przesłanki o charakterze skrajnym, jakim są represje wobec obywateli domagających się swojej własności przed rokiem 1989”. Sąd Najwyższy wielokrotnie dokonywał wykładni art. 121 pkt 4 k.c., w tym również uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07 (OSNC 2008, nr 5, poz. 43), wyjaśniając, że władanie cudzą nieruchomością przez Skarb Państwa, uzyskane w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Zasiedzenie jednak nie biegło, jeżeli właściciel nie mógł skutecznie dochodzić wydania nieruchomości (art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c.). W uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał też, że przeszkoda uniemożliwiająca rozpoczęcie lub powodująca zawieszenie biegu zasiedzenia powinna mieć charakter obiektywny w tym znaczeniu, że chwilę jej powstania i ustania określają obiektywne okoliczności, niezależne od zachowania się osoby, którą przeszkoda dotknęła.

W szczególności nie ma znaczenia dla oznaczenia chwili ustania przeszkody czas, w którym osoba ta podjęła stosowne działania; istotne jest to, kiedy powszechne oddziaływanie przeszkody ustało i osoba ta mogła podjąć te działania. Ocena w tym przedmiocie musi być pozostawiona sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie. Dokonując tej oceny, sąd powinien mieć na względzie, że zastosowanie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. w omawianych sytuacjach jest uzasadnione tylko w razie ustalenia, iż osoba uprawniona do skutecznego dochodzenia roszczenia o wydanie nieruchomości rzeczywiście była tej możliwości pozbawiona. Takie ustalenie nie może być dokonane wyłącznie na podstawie twierdzeń osoby uprawnionej. Konieczne jest wykazanie, że w ówczesnych warunkach ustrojowych i w stanie prawnym wówczas obowiązującym skuteczne dochodzenie roszczenia nie było możliwe bądź ze względu na niedostępność środków prawnych, które pozwoliłyby podważyć wadliwe akty władzy publicznej, bądź ze względu na to, że powszechna praktyka stosowania obowiązujących wówczas przepisów - obiektywnie biorąc - nie stwarzała realnych szans uzyskania korzystnego dla uprawnionego rozstrzygnięcia. Jest to istotne, gdyż wykazanie tych okoliczności powinno zapobiec niebezpieczeństwu nadmiernej subiektywizacji w ujmowaniu stanu siły wyższej. Powołana uchwała jest podsumowaniem poglądów wyrażanych w tej materii w orzecznictwie i stanowi istotny punkt odniesienia dla kolejnych orzeczeń Sądu Najwyższego (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2011 r. II CSK 17/11, niepubl.; z dnia 16 maja 2013 r. IV CSK 686/12, niepubl.). Skarżąca, nie przedstawiając żadnej argumentacji jurejycznej przemawiającej za zmianą dotychczasowej, utrwalonej wykładni art. 121 pkt 4 k.c., nie sprostowała wymogowi przedstawienia przyczyn potrzeby wykładni tego przepisu.

Powołując przesłankę oczywistej zasadności skargi, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżąca nie przedstawiła w tym zakresie samodzielnej argumentacji mającej służyć wykazaniu, że przesłanka ta zachodzi w sprawie. Podkreślić należy, że uzasadnienie podstaw skargi (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) stanowią odrębne i niezależne elementy skargi, pełniąc w niej odmienną rolę, a zatem powinny być w skardze przedstawione oddzielnie, choć nie można

wykluczyć, że podniesione w nich argumenty będą się częściowo powtarzać (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52; z dnia 3 grudnia 2003 r., I CK 421/03, Prok. i Pr. 2004, nr 2, poz. 38). Tymczasem, podstaw skargi i powołanej wyżej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania nie da się w skardze kasacyjnej skarżącej wyodrębnić, co uniemożliwia ocenę zasadności tej przesłanki.

Z przedstawionych przyczyn, przy uwzględnieniu, że w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, którą - zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. - Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu, należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., uwzględniając charakter sprawy i trudną sytuację życiową skarżącej.

aw

jw